

**ЗВО «Університет Короля Данила»
Бібліотека**

Чарнецький Степан Миколайович (1881–1944)

поет, драматург, театральний діяч

(до 145-річчя від дня народження)

Віртуальне довідкове видання

**Івано-Франківськ
2026**

821.161.2

Чарнецький Степан Миколайович (1881–1944) – поет, драматург, театральний діяч (до 145-річчя від дня народження) : віртуальне довідкове видання / Бібліотека ЗВО «Університет Короля Данила».

Івано-Франківськ : ЗВО « Університет Короля Данила», 2026. 18 с.

21 січня 2026 року виповнюється 145 років від дня народження Степана Миколайовича Чарнецького (1881–1944), українського поета, перекладача, журналіста, театально-музичного критика, актора, режисера.

Мета видання : вивчення та вшанування великих особистостей, зокрема відродження пам'яті про Степана Чарнецького.

Степан Чарнецький – помітна постать галицького літературно-мистецького життя періоду «Молодої Музи», хоча його життєвий шлях і творча спадщина, на відміну від набутку Богдана Лепкого, Петра Карманського, Василя Пачовського, – найменш досліджені.

Вивчати творчість Степана Чарнецького варто для розуміння української культури початку ХХ століття, його внеску в літературу (лірика, проза, драматургія, критика) та створення гімну визвольного руху «Ой у лузі червона калина».

Творчість Чарнецького – це дзеркало епохи, сповнене боротьби, надії та прагнення до свободи. Він не просто писав – він творив символи, які залишаються з нами назавжди. А його твори – це тексти, які стали історією, що оживає у кожному поколінні.

У січні традиційно згадуємо Степана Чарнецького – українського поета, перекладача, журналіста, актора, режисера, автора патріотичного гімну українських січових стрільців «Червона калина».

Автор відомої пісні-гімну «Ой у лузі червона калина», яка стала символом незламності українців, народився 21 січня 1881 року в селі Шманьківці колишнього Чортківського повіту (нині Чортківський район Тернопільської області).

Майбутній поет виховувався у сільській родині, був тринадцятою дитиною. Батько – парох Микола Чарнецький, помер під час епідемії тифу в травні 1882 року. Мати – Владислава Екгардт, з полонізованого німецького роду. Батько поета захворів на тиф і помер, коли хлопчику навіть не виповнилося й двох років. Важка невиліковна недуга забрала не лише священника, а й троє його синів (Станіслав, Михайло і Володимир померли рік раніше батька). Усі разом поховані на сільському цвинтарі у Шманьківцях. Згідно правил сім'я Чарнецьких мала покинути сільське службове господарство священнослужителя, тому після смерті батька хлопець разом з матір'ю переїхали до старшого сина Івана в місто Станіслав (нині Івано-Франківськ), де він навчався в польській народній школі. Реальну школу Степан закінчував уже у Львові, куди мати переїхала після трагічної загибелі старшого сина.

У 1901 році Степан Чарнецький почав навчання на інженерному факультеті Політехнічної школи. Після її закінчення він працював деякий час за професією, але любов до творчості змінила його життя.

У 1939–1941 рр. Чарнецький працював науковим співробітником у Львівській науковій бібліотеці.

Він є автором прозових новел і фейлетонів, книги «Нарис історії українського театру в Галичині». Видав збірки поезій «В годині сумерку» (1908), «В годині задуми» (1917), «Сумні ідем» (1920). Перекладав польською мовою твори українських авторів.

«Чарнецький шляхтич і козак в одній особі, дідич і бурлака. Петроній і богеміст. Любить поезію старих дворів і блеск заржавілих мечів, і сяйво театральних квінтетів. Поезію вбачає в тихій мовчанці вечірнього села і в бурхливим шумі міського полудня. Його обличчя дуже складне. Але воно всміхається в сторону, де видно красу руко–нерукотворну», — писав романтичний портрет свого побратима Богдан Лепкий.

Перу Степана Чарнецького належить на жаль, ще не до кінця досліджена літературно-мистецька спадщина, апогеєм якої став вічний твір «Ой у лузі червона калина» — один із найпоширеніших і найулюбленіших пісень українського народу.

Як народилася «Ой у лузі червона калина»

Перший варіант пісні з'явився 1914 року, слова і музику до неї написав Степан Чарнецький. Здійснивши постановку трагедії Василя Пачовського про гетьмана Петра Дорошенка «Сонце руїни», він був невдоволений фінальною піснею-скаргою України «Чи я в лузі не калина була». Для оптимістичнішого фіналу Степан Миколайович вставив у драму народну пісню «Розлилися круті бережечки». Він дещо переробив у ній слова, щоб її текст краще вписувався у зміст вистави, та останній куплет залишив без змін. Окрім того, Степан Чарнецький доробив до пісні нову, споріднену з народною, мелодію.

Завдяки виставі пісня, а особливо її остання строфа «Ой у лузі...» стала відомою. Від акторів театру пісню сприйняла молодь. У серпні 1914 року в Стрию «Ой у лузі...» вперше почув чотар УСС Григорій Трух від стрільця Іваницького. Той її навчився від артистів львівського театру. Григорій Трух до першої строфи «Ой у лузі...» додав ще три, які й склали текст патріотичного гімну українських січових стрільців «Червона калина» («Ой, у лузі червона калина похилилася...»).

24 серпня 1991 року в стінах Верховної ради України після проголошення Незалежності було виконано уривок пісні «А ми тую червону калину підіймемо».

Ой, у лузі червона калина.

Ой, у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зжурилася.
А ми тую червону калину підітнемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо !

Машерують наші добровольці у кривавий тан,
Визволяти на них Українців з ворожих кайдан.
А ми наших братів-Українців визволимо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Гей, у полі яркої пшенички золотистий лан,
Розпочали Стрільці Українські з ворогами тан !
А ми тую ярку пшеничку ізберемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо !

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні Січових Стрільців,
А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Твори Степана Чарнецького — це передусім патріотична пісня-гімн «Ой у лузі червона калина», ліричні поезії («У синю даль», «В кав'ярні», «Ноктюрн Es-dur», «Хом'як»), фейлетони та переклади, що віддзеркалюють настрої доби та належать до літературного руху «Молода муза».

У різні часи пісню «Ой, у лузі червона калина» виконували:

- Етнографічний хор «Гомін» (Київ) (1990-і роки)
- вокальна група львівського театру-студії «Не журись!»
- Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. Майбороди
- Львівський муніципальний хор «Гомін»
- гурт «Вертеп» (2010)
- Національний заслужений академічний український народний хор України ім. Г. Верьовки
- Гурт «Гайдамаки» та Тоня Матвієнко
- Народний ансамбль пісні та танцю «Смерічка» Палацу культури Моршина під керівництвом Романа Никифоріва
- Гурт «7 Men Brass Band»
- Український гурт «Бумбокс» та лідер Андрій Хливнюк (2022)

• Гурт Pink Floyd з композицію «Hey, Hey, Rise Up!» на підтримку України в російсько-українській війні, де було використано вокал Андрія Хливнюка з першим куплетом пісні «Ой, у лузі червона калина» (2022 рік).

Родинний будинок поета і фестиваль на його честь

Степан Чарнецький був одружений з Іриною Поповчак, мав двох доньок, покійних нині Олександру (Кучму) та Олену.

Сьогодні рід Чарнецьких продовжується через правнучку поета Степана Чарнецького – Олесю Чайковську (з дому Кучма), яка у 2019 році відвідала Шманьківці, розширивши знання про їхнє походження, адже раніше вважалося, що рід завершується онуком Юрієм Кучмою. Ця подія підкреслює живу спадщину поета та його родини, яка не обмежується лише донькою Олександрою та її сином Юрієм, а й має подальші гілки, що зберегли зв'язок із родовим корінням.

До наших днів у добротному стані зберігся родинний будинок поета в Шманьківцях, де народився Степан Чарнецький.

У 2005 році у Львові письменниця Надія Мориквас видала книгу «Меланхолія Степана Чарнецького». Пані Надія описала весь його шлях від народження до смерті, а також подальшу долю родини. Зокрема, у книзі йдеться, що «до 1990 року про такого поета – ще й земляка у Шманьківцях не чули навіть учителі місцевої школи. Хіба може від тумівців (членів Товариства української мови) з Чортківського педагогічного училища, які навесні 1990 року приїхали, щоби посадити неподалік від церкви перші калинові кущі. Вони розповідали людям, що знали: «У вашому селі народився автор стрілецького гімну «Ой у лузі червона калина...», «Він син місцевого священника», «Він написав книжку про історію театру «Руська бесіда». Про Чарнецького-поета вони також нічого не чули... Згодом до тумівців долучилися інспектор районного відділу культури Галина Сушельницька, яка була родом зі Шманьківців. Але ще заскоро Шманьківцям було святкувати свою славу. Першим несміливим кроком була спроба місцевих вчителів увести «Червона калина» до репертуару шкільного хору «Забута пісня», який створено за

директора Петра Захарчука в 1990 році. Вища влада не радила нам брати її до репертуару. Пісню довелося відкласти. Спочатку відновили Стрілецьку могилу...».

26 травня 1991 року (за кілька місяців до проголошення Незалежності) у Шманьківцях відкрили пам'ятник Степану Чарнецькому. Під час фестивалю на стадіоні з червоними прапорами вперше замайоріли синьо-жовті прапори. Учасники свята на місці колишньої плебанії висадили 110 кущів калини – на вшанування 110-ї річниці від дня народження поета. Тернопільський скульптор Іван Мулярчук створив фігуру : чоловік піднімає гілки калини, що вінком сповили його постать.

Помер Степан Чарнецький 1 жовтня 1944 року. Поховали великого поета і пісняра 3 жовтня на Личаківському кладовищі.

Степан Чарнецький як музичний критик і публіцист

На початку ХХ сторіччя у Галичині з'явилося покоління митців, які прагнули прокладати нові шляхи для входження національної художньої культури в європейський духовний простір. У тій когорті Степан Чарнецький – відомий поет і прозаїк, історик театру, режисер і актор, перекладач і журналіст.

Особистість і спадщину С. Чарнецького вивчали насамперед літературознавці в контексті проблематики «Молодої Музи», українського модернізму, культурологічних вимірів доби, міжособистісних взаємин творчих особистостей тощо (зокрема, Д. Ільницький, М. Ільницький, С. Качкан, А. Матусяк, Н. Мориквас, Б. Рубчак, М. Рудницький та ін.). Музикознавці торкалися передусім його авторства популярного стрілецького гімну «Ой, у лузі червона калина» (О. Кузьменко та ін.). Якщо музичні аспекти публіцистики й журналістики Івана Франка не раз потрапляли в поле зору науковців (таких як, М. Загайкевич, Л. Кияновська, Т. Коноварт, Л. Мельник, Ю. Ясіновський і ін.), то названу складову творчості Чарнецького спеціально не досліджували.

Здібності до письменства в поєднанні з музично-акторським хистом сусідували в Степана Чарнецького з науково-театральними зацікавленнями, чим стимулювалися музично-критична діяльність і журналістика про музику.

Відсутність музичної освіти компенсувалася в нього вродженою музикальністю, інтуїцією, вишуканим мистецьким смаком.

Музична складова журналістики С. Чарнецького наявна не лише в статтях на суто музичні теми, а й в значно ширшому колі охоплених ним соціокультурних проблем. Вона репрезентується різними жанрами (фейлетон, есей, рецензія, огляд, спогад, некролог, джерелознавчий допис, відкритий лист і ін.) та широким діапазоном тематики «музика й суспільство», «музика в інших мистецтвах», інформаційно-джерельним матеріалом «із перших уст» унаслідок особистого знайомства з персоналіями зі світу музики, вмінням працювати з архівними джерелами й документами, а також здатністю наукової систематики явищ культури. Значну роль відіграла вроджена музикальність автора стрілецького гімну.

Степан Чарнецький вносив у публіцистичне слово своє бачення й розуміння музики, як особливого мистецтва з потужною психологічною здатністю, з важливими соціокультурними функціями, у тому числі національно-виховною.

Вшанування пам'яті

- 26 травня 1991 року в родинному селі поета відкрили пам'ятник Степанові Чарнецькому (ініціаторка встановлення Надія Процьків, скульптор Іван Мулярчук). На фасаді Будинку культури в смт. Заводське Чортківського району встановлена пам'ятна дошка на честь Степана Чарнецького .

- У 2005 році Надія Мориквас видала книгу «Меланхолія Степана Чарнецького».

- Вулиці Степана Чарнецького є у рідних Шманьківцях, Чорткові, Тернополі , Херсоні , Кропивницькому (провулок) Заводському, Шклі (провулок та вулиця) , Малечковичах .

- 30 жовтня 2024 року до 80-ї річниці з дня смерті Степана Чарнецького в Чортківському гуманітарно-педагогічному фаховому коледжі імені Василя Барвінського погашено іменну марку з конвертом. Окрім цього, випустили конверт, на звороті якого біографія Чарнецького.

Також маємо пам'ятну картку, дизайн якої створила Наталія Басара. Це перша марка, з якої розпочато в Тернопільській області серію «Вшанування видатних українців», які народилися на цій землі, прославили та прославляють Україну в усьому світі.

- 14 жовтня 2025 року на батьківщині автора гімну Українських Січових стрільців Степана Чарнецького у селі Шманьківці Чортківського району проходив обласний фестиваль мистецтв української, національної, патріотичної пісні «Червона калина», присвячений черговій річниці з Дня народження Степана Чарнецького, Дню Покрови Пресвятої Богородиці, Дню Українського козацтва, річниці утворення УПА та Дню захисника України. На шманьківському фестивалі було встановлено рекорд України з масового виконання Гімну Українських Січових стрільців «Ой у лузі червона калина».

Відродження інтересу до творчості Чарнецького в умовах війни

З початком повномасштабного російського вторгнення в Україну пісня «Ой у лузі червона калина» набула нового звучання. Вона стала не лише символом незламності українців, але й здобула світову популярність. Це підкреслило актуальність творчості Степана Чарнецького в сучасному контексті.

Навесні 2022 року громада села, де народився Чарнецький, провела реставрацію пам'ятника поету в Шманьківцях, акцентуючи повагу до його спадщини.

Гімн українських січових стрільців «Ой у лузі червона калина» воскрес завдяки лідеру гурту «Бумбокс» Андрію Хливнюку, який на початку повномасштабного вторгнення виконав його акапельно на Софіївській площі. Відео в інтернеті, на якому співак у камуфляжній формі стоїть біля київського Софійського собору зі зброєю та акапельно виконує пісню січових стрільців, які воювали у I-ій світовій війні, спонукало всесвітньовідомий гурт знову зібратись аби об'єднати цілий світ на підтримку України.

Цей виступ і загалом пісня стали одним із потужних культурних символів цієї війни, а саме – українського супротиву російському вторгненню. За лічені дні відео розлетілося світом. Сьогодні створено десятки реміксів, сотні каверів та тисячі переспівів пісні.

Південноафриканський музикант The Kiffness дуже вдало поклав на музику виконання Хливнюка, і саме ця версія завоювала серця багатьох людей усього світу. А 8 квітня 2022 року свій варіант музики запропонував відомий гурт Pink Floyd, представивши композицію «Hey, Hey, Rise Up!». Голос Хливнюка у цьому треку звучав з того самого запису із Софійської площі. Але найбільшу кількість переглядів (понад 25 мільйонів) на Youtube отримало відео, на якому «Червону калину» виконували одразу кілька відомих українських співаків: окрім, Андрія Хливнюка, Джамала, Надія Дорофєєва, Павло Зібров та ін.

«Ой у лузі червона калина» – пісня, яку співає тепер цілий світ.

Сьогодні твір набув нового звучання. Його співають дорослі й діти, ставлять на рингтон гаджетів, з нею проводять флешмоби, у соціальних мережах кадри з фронту та бойових дій можна часто бачити саме на фоні звучання цієї пісні. Наш гімн тепер виконують й іноземці, і не тільки українською мовою, а й у перекладі на різні мови світу

У роки російсько-української війни, а особливо з початком російського повномасштабного вторгнення, пісня набула популярності не тільки в Україні, а й в світі, посівши перші сходинки в музичних чатах.

«Ой у лузі червона калина» стала символом незламності українців, боротьби за свою державність та свободу.

ВИСНОВКИ

Творчість Чарнецького – самобутнє художнє явище в історії української літератури. Талант митця розвивався в контексті літературних тенденцій ХХ століття. Молодомузівська естетика формувалася завдяки двом основним чинникам.

Степан Чарнецький – камерний, інтимний поет, талановитий і популярний фейлетоніст. Його книжки «Дикий виноград» та «Квіти й бодяче», що вважалися збірниками фейлетонів, насправді, окрім фейлетонів, містять увесь жанровий спектр малої прози: від етюду, спогаду, елегійної посвяти до поезії в прозі і до новели. Автор означив їх спільним підзаголовком «Нариси й замітки з дороги життя», що є насамперед спостереженням письменника, з філософськими роздумами та узагальненнями.

Чарнецький був наділений талантом уважного, дотепного і водночас співчутливого спостерігача. Захоплення письменника театром проникло в усі жанри його літературної палітри, насамперед поезію, і дає підстави прочитувати його в контексті мистецького стилю того часу – сецесії, що демонструє синтез мистецтв – поетичного й театрального.

Найбільш оцінена сучасниками ще одна яскрава грань творчої діяльності Степана Чарнецького – як театрознавця й історика театру товариства «Руська Бесіда». Насамперед Іван Франко, який був його однодумцем в оцінці галицького театру. Це зокрема, підтверджують листи Степана Чарнецького до Івана Франка (з фондів Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України).

Авторитет С. Чарнецького як театрознавця підтверджує його участь та вагомий внесок у мистецьку періодику, зокрема в модерний часопис «Назустріч» (редагований М. Рудницьким), де він публікував фахові статті, збагачуючи видання своїм артистизмом та ностальгічною ноткою. Це свідчить про його глибокі знання українського театру, особливо в Галичині, що відобразилося в його працях, наприклад, у «Нарисі історії українського театру».

Завдяки Степану Чарнецькому збереглися цінні сторінки історії нашої культури, неповторна атмосфера театрального життя Галичини другої половини XIX – початку XX ст.

Найменш дослідженою залишається ще одна грань діяльності Чарнецького – перекладацька. За свідченням деяких дослідників, він був фаховим і відомим перекладачем. Окремі його переклади з поезій Гейне можна прослідкувати у пресі (їх позитивно оцінює М. Ільницький). Поза увагою перекладознавців залишився переклад Степана Чарнецького поеми «Конрад Валленрод» Адама Міцкевича, виданий 1923 року. Це перший повний переклад поеми українською мовою.

Природу обдарування Степана Чарнецького – поета, прозаїка, літературного критика, театрознавця, перекладача, публіциста і блискучого фейлетоніста, – можна порівняти хіба що з універсальністю його побратима по «Молодій Музі» Богдана Лепкого.

Колоритна, яскрава і водночас щира мова Чарнецького може знайти відгук у серцях наших сучасників. Адже поза всілякими пошуками форми, критерії до поцінування й сприйняття поезії не змінилися: це мусить бути щира мова. А саме таку поезію і творив Степан Чарнецький.

Бібліографія вибраної літератури Чарнецького Степана:

1. Чарнецький С. Верховино, світку ти наш. *Вибране*. Львів : Книжково-журнальне вид-во, 1959. С. 85–86.
2. Чарнецький С. Відбиті від рідного берега. Олександр Зарицький. Володимир Будзиновський. *Назустріч*. 1934. Ч. 15. С. 3.
3. Чарнецький С. «Галька» українськими силами. 75-ліття «Гальки» Ст. Монюшка. *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 296–299.
4. Чарнецький С. «Запорожець за Дунаєм» та його переміни. *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 438–442.
5. Чарнецький С. Лист до і про Михайла Гайворонського. *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 479–480.
6. Чарнецький С. Над свіжою могилою. *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 411–414.
7. Чарнецький С. Остап Нижанковський. *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 433–434.
8. Чарнецький С. Співак горя. У роковини смерті Д. Січинського. *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 415–417.
9. Чарнецький С. Століття «Наталки Полтавки». *Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини* / упоряд. Б. Козак, Р. Лаврентій, Р. Пилипчук. Львів : Літопис, 2014. С. 183–186.
10. Штундер З. Станіслав Людкевич. Життя і творчість. Львів : ПП «Бінар-2000», 2005. Т. I: 1879–1939. 636 с.

Список рекомендованої літератури:

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років XX ст. : монографія. Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2000. 340 с.
2. Антологія української лірики. Частина I (до 1919 р.) / за ред. О. Зілинського. Торонто : Вид-во Канадського ін-ту українознавчих студій «Мозаїка», 1978. 440 с.
3. Беляєв В. Чому забутий письменник Степан Чарнецький? *Літературна газета «Київ»*. 1955. №. 50.
4. Бірюлов Ю. Мистецтво львівської сецесії. Львів : Центр Європи, 2005. 184 с.
5. Бічуя Н. Степан Чарнецький. *Митці Львівщини*. Календар ювілейних і пам'ятних дат на 2001 рік. Львів, 2001. С. 27–30.
6. Боньковська О. Львівський театр товариства «Українська Бесіда». 1915–1924. Львів : Літопис, 2003. 342 с.
7. Великий Співаник Червоної калини / упор. З. Лисько. Львів, 1937. 344 с.
8. Горобець Тиберій (Степан Чарнецький). Дикий виноград: Нариси й замітки з дороги життя. Львів; Київ : Новітня бібліотека, 1921. Ч. 35. 104 с.
9. Горобець Тиберій (Степан Чарнецький). Квіти й бодяче: Нариси й замітки з дороги життя. Львів; Київ : Літ-на бібліотека «Русалки». 1922. Вип. 12. 96 с.
10. Граничка Лука (Лука Луців). Степан Чарнецький: Нарис історії українського театру в Галичині. *Вістник*. Львів, 1934. Т. 4. Кн. 12. С. 928–930.
11. Грицков'ян Я. Степан Чарнецький. *Наша культура*. Варшава, 1980. №.2. С. 6–7.
12. Євшан М. Дещо про українське письменство в Галичині за 1908 рік (Замітка). *Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика* / упоряд., передмова та прим. Н. Шумило. Київ : Основи, 1998. С. 235–239.
13. Історія української літератури XX століття : підручник : у 2 кн. / за ред. В. Г. Дончика. Київ : Либідь, 1998. Кн. I: Перша половина XX століття. 464 с.

14. Калинович І. Бібліографія С. Чарнецького. *ЛННБУ імені Василя Стефаника НАНУ*, відд. рукописів. Ф. 57, спр. 471.
15. Лист Б. Лепкого до С. Чарнецького (1935). *Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ*, відд. рукописних фондів і текстології. Ф. 64, № 283.
16. Лист Й. Стадника до С. Чарнецького (1905). *Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ*, відд. рукописних фондів і текстології. Ф. 3, спр. 1635, арк. 263.
17. Лист С. Чарнецького до Я. Весоловського (1903). *ЦДІА у Львові*. Ф. 381, оп. 1, спр. 64. аркш. 4.
18. Лист С. Чарнецького до І. Франка (1904). *Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ*, відд. рукописних фондів і текстології. Ф. 3, спр. 223.
19. Лист С. Чарнецького до І. Франка (1905). *Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ*, відд. рукописних фондів і текстології. Ф. 3, спр. 1635, арк. 27.
20. Медведик П. Степан Чарнецький. *Українська журналістика в іменах* : матер. до енциклопедичного словника. Львів, 1997. Випуск 4. С. 271.
21. Мельничук Б. Як виростала «Червона калина». *Україна*. 1991. № 14. С. 9.
22. Мориквас Н. Меланхолія Степана Чарнецького : есей. Львів : Світ, 2005. 384 с.
23. Мориквас Н. Іван Франко і Степан Чарнецький: між традицією і модерном. *Записки Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка*. Праці філологічної секції. Львів, 2005. Т.ССЛ. С. 627–649.
24. Мориквас Н. Поетичний дебют С. Чарнецького «В годині сумерку». *Слово і час*. 2007. № 5. С.55–61.
25. Мориквас Н. Гумор та іронія в публіцистиці Степана Чарнецького. *Вісник Ужгородського національного університету*. (Серія філологічна) : зб. наук. праць. Ужгород : Ліра, 2007. С. 159–161.
26. Мориквас Н. Степан Чарнецький і Богдан Лепкий: у творчій взаємодії. *Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого* : матер. Міжнар. наукової конференції (м. Тернопіль, 2–3 листопада 2007 р.) / за ред. М. Ткачука, Н. Білик. Тернопіль, 2007. С.151–160.

27. Мориквас Н. «Жовнірська» лірика модерніста Степана Чарнецького. *Волинська філологічна: текст і контекст*. Польська, українська літератури в європейському контексті : збірник наукових праць. Вип. 6 : у 2 ч. / упоряд. Л. К. Олендер. Луцьк, 2008. Ч. 2. С. 222–230.
28. Мориквас Н. Меланхолія Степана Чарнецького. *Дзвін*. 2005. № 9. С. 104–124.
29. Мориквас Н. Богемна ліра Степана Чарнецького. *Пектораль*. 2007. № 1. С. 131–132.
30. Трух А. Г. Про стрілецьку пісню «Червона калина». *За волю України : історичний збірник УСС. 1914–1964*. Нью-Йорк, 1967. С. 354–355.
31. Фрайт О. В. «Вірю в Бетовена!»: музична компонента журналістики Степана Чарнецького. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наукових праць. Київ, 2022. Вип. 41. С. 74–79.
32. Чарнецький С. Перша вистава «Украденого щастя». *Іван Франко у спогадах сучасників* / упоряд. О. І. Дей та Н. П. Корнієнко; вст. ст. О. І. Дея. Львів : Книжково-журн. вид-во, 1956. С. 450–452.
33. Чарнецький С. Вибране / упоряд., вст. ст. П. Ящука. Львів : Книжково-журн. вид-во, 1959. 204 с.
34. Чарнецький Степан Миколайович. *УРЕ*: біогр. довідка. Київ, 1985. Т. 12. С. 248.
35. Чарнецький С. «Ой у лузі червона калина» : пісня / художник В. Г. Котляр. Художня листівка. Київ : Музична Україна, 1992.
36. Чарнецький Степан Миколайович. *Мистецтво України* : біогр. довідка. Київ, 1997. С. 627.

